

Таким чином, по-перше, для правильної кваліфікації діяння, передбаченого ст. 117 КК, необхідно нормативно більш точно визначити часовий проміжок або поняття чи критерії визначення особливого психічного стану жінки після пологів. По-друге, час який пройшов з моменту народження дитини також впливає на кваліфікацію, тим паче він оцінюється в сукупності з психічним станом матері. З цього випливає необхідність встановлення чітких часових меж, в яких можна вважати дитину новонародженою. По-третє, варто звернути увагу на момент виникнення умислу у матері. На наш погляд, доцільно вказати у статті, що він має виникнути раптово, тобто саме під час післяродового особливого психічного стану матері. Саме ці критерії, на нашу думку, забезпечать правильну кваліфікацію вчиненого та дозволить уникнути необґрунтованого пом'якшення кримінальної відповідальності за вбивство дитини.

Маршук О.В.

студент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВІДМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 161 КК УКРАЇНИ, ВІД СУМІЖНИХ ЗЛОЧИНІВ

У судовій та слідчій практиці подекуди виникають випадки, коли різні склади злочинів, з одного боку, характеризуються низкою спільних ознак, а з іншого – відмінними ознаками, які їх відрізняють. З позиції теорії кримінального права такі склади злочинів прийнято називати суміжними [1, с.7]. Враховуючи те, що склад злочину, передбаченого ст. 161 КК України, порівняно з іншими складами злочинів, може мати як спільні, так і відмінні ознаки, є сенс здійснити відповідне відмежування цього посягання від суміжних йому складів злочинів. Зумовлюється це потребами чіткого розуміння змісту та значення об'єктивних і суб'єктивних ознак складу порушення рівноправності громадян, а також його кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих складів, що містять обтяжуючі відповідальність ознаки. Крім цього, здійснення вказаного відмежування відповідатиме правильній і точній кваліфікації даного злочину та інших, суміжних з ним злочинів, на що орієнтує судова практика [2, с. 215].

За переконаннями Панькевича В.М., в основу зазначеного вище відмежування мають бути покладені такі компоненти як елементи та ознаки складу злочину (а отже й специфіка його юридичної конструкції), а також кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки відповідних злочинів, що впливають на їх кваліфікацію. Для цього потрібно здійснити відповідну науково-дослідну діяльність: визначити перелік

суміжних до порушення рівноправності громадян складів злочинів, здійснити тлумачення відповідних кримінально-правових норм, розглянути позиції кримінально-правової доктрини з цього питання, врахувати положення судової практики, з'ясувати схожості й відмінності досліджуваних норм тощо [2, с. 84].

У чинному КК України закріплені дев'ять статей, які охороняють суспільні відносини, що забезпечують рівноправність громадян. Кримінально-правова норма, закріплена у ст. 161 КК України, безпосередньо присвячена охороні суспільних відносин, що забезпечують рівноправність громадян. Наступна норма, яка охороняє від порушення рівноправність громадян, міститься у ч. 2 ст. 110 КК України, що закріплює відповідальність за умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, якщо вони поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі.

Основним безпосереднім об'єктом вказаного злочину, який, в даному випадку, в першу чергу поставлений законодавцем під кримінально – правову охорону, є суспільні відносини, що забезпечують територіальну цілісність та недоторканність кордонів України. В той же час, крім вищевказаного об'єкта, у даній нормі під кримінально-правову охорону законодавець поставив суспільні відносини, які забезпечують збереження міжнародного та міжрелігійного миру і злагоди. У цьому випадку ч. 2 ст. 110 КК України містить склад злочину, який в теорії кримінального права прийнято визначати як складний, тобто сукупність діянь, що в ньому містяться, самі по собі передбачені в інших статтях або частинах статей КК як самостійні злочини (в даному випадку це склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 110 КК України та склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 161 КК України) [3, с. 77].

Складний злочин, як правило, посягає на два і більше безпосередні об'єкти, при цьому один із них є основним, а інший додатково обов'язковим. Такий злочин має більшу суспільну небезпечність порівняно із кожним окремим суспільно небезпечним діянням, що входить до його складу. Тому цілком природно встановлення законодавцем вищої санкції, ніж ті, що містяться у кожному із злочинів окремо. Складний склад злочину закріплений також і у ч. 3 ст. 110 КК України, яка містить відповідальність за умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій, якщо вони поєднані з розпалюванням національної чи релігійної ворожнечі, які призвели до загибелі людей або інших тяжких наслідків. У даному випадку, окрім вищевказаних об'єктів, законодавець визнав додатковими обов'язковими об'єктами та поставив під кримінально – правову охорону

в ст. 110 КК України суспільні відносини, які забезпечують життя, здоров'я та майно людини. Даний склад злочину має більшу суспільну небезпечність порівняно із тим, який закріплений у ч. 2 ст. 110 КК України, та кожним окремих суспільно небезпечним діянням, що входить до його складу.

Досить важливою є норма в якій вказано кримінальну відповідальність за крайні прояви порушення рівноправності громадян у вигляді геноциду (ст. 442 КК України). Так, спираючись на міжнародне право, геноцидом вітчизняний законодавець визнав умисне діяння, вчинене з метою повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом позбавлення життя членів такої групи чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень, створення для групи життєвих умов, розрахованих на повне або часткове її фізичне знищення, скорочення дітонародження чи запобігання йому в такій групі або шляхом насильницької передачі дітей з однієї групи в іншу. Таке діяння містить ознаки розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та ненависті. Однак, родовим об'єктом геноциду, на відміну від порушення рівноправності громадян, є суспільні відносини, що забезпечують міжнародний правопорядок, мир та безпеку людства. Безпосереднім об'єктом геноциду виступають суспільні відносини, що забезпечують безпеку існування національної, етнічної, расової чи релігійної групи та їх представників. Тобто вказані суспільні відносини становлять виключно важливе значення для людства та є більш глобальними, порівняно з тим, що захищаються ст. 161 КК України, виступаючи як крайній прояв порушення рівноправності громадян [4].

З об'єктивної сторони порушення рівноправності громадян (ч. 1 ст. 161 КК України) є злочином з формальним складом та не пов'язаний із посяганням на життя і здоров'я громадян. При вчиненні геноциду само діяння полягає у посяганні на життя та здоров'я національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом посягання на життя і здоров'я їх представників. Закінченим геноцид вважається з моменту спричинення шкоди одній людині, тобто даний злочин має усічений склад [3, с. 78]. Суб'єкт при вчиненні геноциду діє щодо наслідків лише з прямим умислом, а при вчиненні особливо кваліфікованого складу порушення рівноправності громадян вина суб'єкта щодо таких наслідків характеризується необережністю. Аналіз встановлених законодавцем форм вчинення геноциду дозволяє зробити висновок, що в ст. 442 КК України розміщена спеціальна норма стосовно тієї норми, яка закріплена у ст. 161 КК України. У разі вчинення порушення рівноправності громадян у формі геноциду, вчинене потрібно кваліфікувати лише за відповідною частиною ст. 442 КК України, так як у даному випадку має місце конкуренція загальної і спеціальної норми.

Враховуючи зміни і доповнення, що були внесені законодавцем до КК України 5 листопада 2009р., в п. 14 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, ч. 2 ст. 126, ч. 2 ст. 127, ч. 2 ст. 129 КК України містяться склади

злочинів, додатковим об'єктом яких є суспільні відносини, що охороняють рівноправність громадян. Вказані склади злочинів є спеціальними відносно порушення рівноправності громадян, а тому кваліфікація за сукупністю виключається.

Важливим практичним питанням є кваліфікація одночасного вчинення службовою особою порушення рівноправності громадян шляхом перевищення влади або службових повноважень. У даному випадку порушення рівноправності громадян виступає спеціальним видом перевищення влади або службових повноважень. Таким чином, у випадку одночасного вчинення службовою особою порушення рівноправності громадян та діяння, передбаченого ч. 1 ст. 365 КК України, вчинене потрібно кваліфікувати лише за ч. 2 ст. 161 КК України.

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що кримінально-правовий захист рівноправності громадян за чинним КК України здійснюється рядом кримінально-правових норм, які входять до різних розділів КК України. Порушення рівноправності громадян є загальним складом відносно складів злочинів, передбачених ч. 2, 3 ст. 110, п. 14 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, ч. 2 ст. 126, ч. 2 ст. 127, ч. 2 ст. 129, 442 КК України, та спеціальним складом по відношенню до діяння, передбаченого ч. 1 ст. 365 КК України (у випадку вчинення порушення рівноправності громадян службовою особою).

Список використаних джерел:

1. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 416 с.
2. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / За заг. ред. В. Т. Маляренка. Упорядник П. П. Пилипчук. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 408 с.
3. Останін В. О. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник (Ю. В. Александров, В. І. Антипов, О. О. Дудоров та ін.). – Вид. 4-те, переробл. та допов. / За ред. М. І. Мельника, В. А. Климента / В. О. Останін. – К.: Атака, 2008. – 376 с.
4. Кримінально-правова характеристика порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії [Текст]: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Панькевич Василь Миколайович ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2010. – 20 с.